

Innst. 51 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:139 S (2009–2010)

Innstilling fra justiskomiteen om representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen om umiddelbar flytting av utenland- ske kriminelle fra Halden fengsel

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen fremmet 26. mai 2010 følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om umiddelbart å flytte utenlandske kriminelle fra Halden fengsel til andre soningsinstitusjoner og plassere norske innsatte i fengselet.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Sigvald Oppebøen Hansen, Stine Renate Håheim, Thor Lillehovde og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til representantforslaget i Dokument 8:139 S (2009–2010).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg

at forslagsstillerne viser til at 70 pst. av de innsatte i det nyåpnede Halden fengsel er utlendinger. Ifølge forslagsstillerne inngår ikke disse i planer for rehabilitering av innsatte, da de skal utvises og sendes ut av Norge straks etter soning. Flertallet viser til statsrådets svar av 24. september 2010 (vedlagt) hvor tallet på 70 pst. bestrides og at de korrekte tallene var henholdsvis 16,8 pst. for domssonere og 65,2 pst. for varetekt per 20. september 2010. Totalandelen utlendinger var således 37,5 pst.

Flertallet merker seg også at forslagsstillerne mener at fasilitetene i Halden fengsel sammen med relativt korte dommer gjør at straffen ikke har ønsket effekt på denne kategori kriminelle. Endelig merker flertallet seg at forslagsstillerne i likhet med et enstemmig storting og en aktiv regjering ønsker seg en intensivering av arbeidet med å få til gode avtaler om soningsoverføringer etter mønster av den nylig inngåtte avtalen med Romania.

Komiteen viser i denne sammenheng til at avtalen kom i stand etter intensivt arbeid fra justisministerens side, med full støtte underveis fra komiteen.

Komiteen mener at denne grunnenigheten mellom alle Stortingets partier er av det gode i det arbeidet som skal gjøres fremover for å søke tilslutning til EUs rammebeslutning om soningsoverføring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser videre til at det frem til Halden fengsel ble åpnet, ikke fra noe parti i Stortinget forelå alternative forslag til hvorledes det nye fengselet skulle organiseres og driftes, utover enkelte forslag om økte tildelinger for å forsere utbyggingen i forbindelse med budsjettbehandlingene for 2006 og 2007. Verken ved budsjettbehandlingene i forrige stortingsperiode eller ved

behandlingen av innstilling fra justiskomiteen om straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn (kriminalomsorgsmelding) St.meld. nr. 37 (2007–2008), (Innst. S. nr. 169 (2008–2009)), ble det gjort gjeldende innvendinger mot selve grunntanken bak Halden fengsel. Flertallet viser til at denne grunnleggende enigheten ble videreformidlet også i det offentlige rom, for eksempel på den årlige kriminalpolitiske konferansen på Sundvolden fra de av justiskomiteens medlemmer som deltok der etter behandlingen av St.meld. nr. 37 (2007–2008).

Komiteen viser til at den i all hovedsak tverrpolitiske støtten til utbygging av Halden fengsel og forventningene om bedre innhold i soningen har vært en positiv del av norsk justispolitikk og gjort at prosjektet har fått internasjonal oppmerksomhet. Komiteen viser til at Halden fengsel er bygget for å kunne gi innsatte en særlig oppfølging under soning. Skolegang, arbeidstrening og gode muligheter for kulturell og sosial adspredelse for de innsatte er virkemidler i arbeidet for å redusere gjengangerkriminaliteten og bidra til et liv uten kriminalitet etter soning. Komiteen viser til at Halden fengsel derfor er ett av de dyreste fengslene som driftes i Norge i dag.

Det omfattende skole-, arbeids- og fritidstilbudet som er etablert ved Halden fengsel, bør etter komiteens mening i størst mulig grad forbeholdes innsatte som skal tilbakeføres til det norske samfunnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det også er viktig å understreke at enkelte utenlandske innsatte skal tilbakeføres til bosetting i Norge.

Etter flertallets mening gjør en rekke praktiske forhold imidlertid at forslaget som det foreligger, ikke kan anbefales. Politiet vil i mange tilfeller ha behov for å ha varetektsinnsatte i geografisk nærhet til etterforskningen. Kapasitetsproblemer ved Halden eller andre fengsler vil kunne medføre at det for kortere perioder er behov for å plassere utenlandske innsatte uten oppholdstillatelse i Norge i Halden fengsel.

Komiteen deler imidlertid forslagsstillernes bekymring for et stadig økende antall utenlandske kriminelle i norske fengsler.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser i denne sammenheng til statsrådets svar hvor det påpekes sentrale tiltak som er gjennomført eller vil bli gjennomført for å sikre flere soningsoverføringer, flere avtaler om

soningsoverføring, bedre administrative rutiner for soningsoverføring og forslag om endringer i utlendingsforskriften om forhåndsvarsel om utvisning.

Dette flertallet viser for øvrig til forslaget til statsbudsjett for 2011 hvor Justisdepartementet vil vurdere å tilrettelegge egne fengsler eller fengselsavdelinger for utenlandske innsatte. Dette blant annet for bedre å tilrettelegge straffegjennomføringen for denne gruppen innsatte. Innsatte skal uavhengig av nasjonalitet tilbakeføres til et samfunn. Det er derfor viktig at de utenlandske innsatte også får et tilrettelagt tilbud under soning.

På denne bakgrunn foreslår dette flertallet at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre anser utformingen av soningsforholdene for utenlandske kriminelle i Norge som ett blant flere virkemiddel i arbeidet med å redusere antallet utlendinger som kommer til landet med den hensikt å begå kriminalitet. Disse medlemmer konstaterer at avstanden mellom inntrykket som har blitt skapt i media av sittende statsråd siden 2005, og resultatene av arbeidet så langt, ikke samsvarer helt. Disse medlemmer viser til at antallet soningsoverføringer riktignok har økt noe, men at andelen utenlandske kriminelle i norske fengsler har økt betydelig. Disse medlemmer har merket seg at statsråden i media har gitt inntrykk av at etablering av egne fengsler og avdelinger for utenlandske kriminelle hadde høy prioritet. I statsbudsjettet for 2011 er dette imidlertid tonet ned til formuleringer om at man:

«(...) vurderer også å tilrettelegge egne fengsler eller fengselsavdelinger for utenlandske innsatte(...)», jf. side 69 i justisbudsjettet (Prop. 1 S (2010–2011)).

Disse medlemmer er kjent med at det foregår flytting av utenlandske innsatte til for eksempel Ullersmo fengsel og at dette medfører betydelig økte utfordringer for de ansatte, også i form av økende omfang av voldsepisoder. Disse medlemmer forutsetter at ansattes sikkerhet står i førerretet ved etableringen av egne avdelinger og fengsler. Disse medlemmer har også mottatt meldinger om at frekvensen for å politianmelde vold mot offentlig tjenestemann i kriminalomsorgen er lavere enn hvis volden har foregått mot for eksempel polititjenestemann. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen tar grep for å sikre at anmeldelsesraten går opp. Disse medlemmer viser også til at statistikkgrunnlaget for å kartlegge hvilke typer kriminalitet utenlandske kriminelle til enhver tid sitter inne for, er til dels mangelfullt. Det vanskeliggjør en god planlegging og vurdering av hvilke tiltak som bør settes

inn til rett tid ved at Stortinget ikke har oppdaterte opplysninger om dette. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett redegjøre for fremdriften i arbeidet med å tilrettelegge egne fengsler eller fengselsavdelinger for utenlandske innsatte. Stortinget forutsetter at dette arbeidet intensiveres.»

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for tiltak som sikrer at vold mot ansatte i kriminalomsorgen anmeldes i pakt med forutsetningene i lovverket.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides adekvat og tilgjengelig statistikk for å kartlegge hvilke typer kriminalitet utenlandske kriminelle til enhver tid soner straff for.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Halden fengsel er den mest moderne soningsanstalten i Norge, og trolig også i Europa. Forholdene i institusjonen er lagt til rette for effektiv og gjennomtenkt rehabilitering for de innsatte. Dette gjennom godt utbygd opplærings-tilbud og godt utstyrte arbeidsplasser for dem som soner der. Utenlandske kriminelle får ikke ta del i aktivitetene Halden fengsel legger til rette for, da det ikke er meningen at disse kriminelle skal inn i det norske samfunn igjen.

Disse medlemmer mener at konsekvensen av ovennevnte er at skoletilbudene og arbeidsplassene i fengselet står ubrukte. Dette er svært uheldig all den tid norske innsatte soner i andre fengsler uten samme mulighet for rehabiliteringstiltak. Det er også sløsing med fellesskapets midler at utstyr det er investert så mye penger i, blir stående ubrukt.

Disse medlemmer viser også til representantforslag i Dokument 8: 92 S (2009–2010) fra representanter fra Fremskrittspartiet, som har vært behandlet i justiskomiteen. I forslaget pekes det på at straffen utenlandske kriminelle gjennomfører i Norge, ikke har preventiv effekt på grunn av de gode sosiale og økonomiske ordninger innsatte her nyter godt av.

I dette forslaget ble det også påpekt at Norge må intensivere arbeidet med soningsoverføring til den kriminelles hjemland. Dette er selvfølgelig den primære målsetting og den løsningen disse medlemmer er mest opptatt av å få til. Videre vil disse

medlemmer påpeke viktigheten av at utvisningsvedtak kommer i sammenheng med at de utenlandske kriminelle dømmes for den straffbare handlingen. På den måten får man dem ut av landet raskest mulig. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at de utenlandske kriminelle må flyttes umiddelbart til andre fengselsinstitusjoner med lavere standard, eventuelt at man oppretter midlertidige varetekts-plasser i nedlagte forsvarsanlegg for denne typen kriminelle. Dette for å gi straffen preventiv effekt, samt at norske kriminelle kan starte det rehabiliteringsprogram Halden fengsel tilbyr.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om umiddelbart å flytte utenlandske kriminelle fra Halden fengsel til andre soningsinstitusjoner og plassere norske innsatte i fengselet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett redegjøre for fremdriften i arbeidet med å tilrettelegge egne fengsler eller fengselsavdelinger for utenlandske innsatte. Stortinget forutsetter at dette arbeidet intensiveres.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for tiltak som sikrer at vold mot ansatte i kriminalomsorgen anmeldes i pakt med forutsetningene i lovverket.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides adekvat og tilgjengelig statistikk for å kartlegge hvilke typer kriminalitet utenlandske kriminelle til enhver tid soner straff for.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen om umiddelbart å flytte utenlandske kriminelle fra Halden fengsel til andre soningsinstitusjoner og plassere norske innsatte i fengselet.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:139 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen om umiddelbar flytting av utenlandske kriminelle fra Hal- den fengsel – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 9. november 2010

Per Sandberg

leder

André Oktay Dahl

ordfører

Vedlegg**Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 24. september 2010****Vedrørende representantforslag 139 S (2009-2010)**

Jeg viser til brev av 15. september 2010 vedrørende representantforslag 139 S (2009-2010), hvor justiskomiteen ber om Justisdepartementets uttalelse i forbindelse med at den har følgende sak til behandling:

- *Dokument 8:139 S (2009-2010) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen om umiddelbar flytting av utenlandske kriminelle fra Halden fengsel.*

Halden fengsel åpnet i april 2010 og vil i full drift ha 251 fengselsplasser. Det er både domfelte og varetektsinnsatte ved fengslet. Et viktig formål med fengslet var å øke kapasiteten og bedre varetektssituasjon både i Østlandsområdet og i landet for øvrig. Det har vært få brudd på de frister som gjelder for overføring fra politiarrest til fengsel etter at fengslet åpnet, og Justisdepartementet er tilfreds med at fengslet allerede har bidratt til å bedre varetektssituasjonen. I 2010 frem til Halden fengsel ble åpnet, ble om lag 73 % av de varetektsinnsatte overført til fengsel innenfor fristen. Etter at Halden fengsel kom i drift, er andelen økt til 96 %.

Det er både domssonere og varetektsinnsatte ved Halden fengsel. Fengslet har en egen varetektsavdeling med 56 plasser. Antallet varetektsinnsatte kan imidlertid variere noe avhengig av politiets behov. Det er norske og utenlandske innsatte i fengslet. Det er imidlertid ikke riktig som forslagsstillerne hevder at det er 70 % utlendinger i fengslet. Tall fra Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) viser at andelen utlendinger per 20. september var på 37,5 %. Av domssonerne var 16,8 % utlendinger, mens av varetektsinnsatte var 65,2 % utlendinger. Andelen utlendinger var omtrent den samme i uke 36 og i uke 37 i år.

Regjeringen vil som lovet i Soria Moria-erklæringen effektivisere saksbehandlingen og øke antall soningsoverføringer. Som et ledd i dette arbeidet har Norge nylig inngått en avtale med Romania om soningsoverføring. Avtalen vil gjøre det lettere å overføre rumenske domfelte til straffegjennomføring i hjemlandet.

På bakgrunn av forslag fra en arbeidsgruppe bestående av Riksadvokaten, Justisdepartementet, Politidirektoratet, Domstoladministrasjonen, Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og KSF er det iverksatt tiltak for å effektivisere behandlingen av saker om utvisning og soningsoverføring av straffedømte utlendinger. Det er blant annet innført nytt regelverk og nye rutiner for å få en hurtigere behandling av saker om overføring: Det er innført tidsfrister for saksbehandling i alle ledd, forenklete prosedyrer og skjerpede rutiner for purring av mottakerlandet. Justisdepartementet har også sendt på høring et forslag til en endring i utlendingsforskriften som går ut på at det skal kunne sendes forhåndsvarsel om utvisning så snart det er tatt ut tiltale i straffesaken. På denne måten vil det kunne ligge til rette for rask avgjørelse av utvisningsspørsmålet så snart dom foreligger. Høringsfristen for forslaget er 8. oktober 2010.

Halden fengsel har et bredt tilbud innen skole, arbeid og aktivisering og er bedre tilrettelagt for moderne straffegjennomføring enn mange andre fengsler. Fengslet har som målsetting at alle innsatte skal få tilbud om undervisning eller arbeid og har etablert et godt skole- og arbeidstilbud ved fengslet. Forslagsstillerne påstand om at skoletilbudene og arbeidsplassene i fengslet står ubrukte, er derfor ikke riktig. Jeg vil trekke frem den innsats de tilsatte ved Halden fengsel gjør for å gi de innsatte en meningsfull straffegjennomføring. Det er krevende å starte opp et helt nytt fengsel med mange nye ansatte og rutiner som skal på plass. Jeg er imponert over det arbeidet de ansatte ved fengslet gjør, og det gode samarbeidet fengslet allerede har etablert med bl.a. skolen, helsetjenesten, næringslivet og NAV. Dette samarbeidet er nødvendig for at fengslet og kriminalomsorgen kan lykkes i tilbakeføringsarbeidet. Fengslet er også i forkant når det gjelder rusmestringstilbud til de innsatte. Halden fengsel har med dette lagt grunnlaget for en moderne straffegjennomføring etter prinsippene i St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn* (kriminalomsorgsmelding).

Jeg er ikke enig i den beskrivelse forslagsstillerne gir av luksus i fengslet. Det er frihetsberøvelsen som er selve straffen. Det er viktig at fengselsbyggene er funksjonelle og solide for ansatte og innsatte, også tatt i betraktning at denne typen nybygg normalt har en levetid på 60 år.

Fengslet prioriterer innsatte som skal tilbakeføres til fortsatt bosetting i Norge. Justisdepartementet vil understreke at enkelte utenlandske innsatte også skal tilbakeføres til bosetting i Norge. Av hensyn til nær-

het til politiets etterforskning vil det være nødvendig at enkelte utenlandske innsatte innsettes i varetekt ved Halden fengsel. Departementet vil også understreke at Østfold politidistrikt har særskilte utfordringer med grenseoverskridende kriminalitet og mobile vinningskriminelle. Det er viktig at Halden fengsel

kan stille varetektsplasser til disposisjon for Østfold politidistrikt, også varetekt for utlendinger, som et ledd i en effektiv bekjempelse av denne typen kriminalitet. Justisdepartementet støtter derfor ikke representantforslaget.

